

verslag

Omschrijving	Standaardisatieraad Nationaal Archief
Vergaderdatum en -tijd	14 november 2023, 15.00 uur
Vergaderplaats	Teams
Aanwezig	Dick Bunscoeke, Provincies Drenthe en Groningen Fred van Kan, Gelders Archief Martijn Kerkhof, Rijksprogramma Duurzaam Digitale Informatiehuishouding Ella Kok-Majewska, Regionaal Archief Rivierenland Tanja van Burgel, Ministerie van Financiën Peter Curwiel, CIO-Rijk Wim van Nunspeet, Centraal Bureau voor de Statistiek Jaap Haenen (t/m agendapunt 3) Afelonne Doek, Nationaal Archief (voorzitter) Geert Leloup, Nationaal Archief (coördinator kennisproducten) Fauve Kyll, Nationaal Archief (notulist)
Afwezig	Arne Bakker, Gemeente Groningen Mary-Jose van Overveld, Waterschap Brabantse Delta

1. Opening en mededelingen

De voorzitter heet de leden welkom. Twee leden hebben zich afgemeld. Martijn Kerkhof vervangt Jacqueline Rutjens en Peter Curwiel schuift aan als vervanger van CIO Rijk. Jaap Haenen sluit aan om agendapunt 3 toe te lichten. Voorafgaand aan het overleg is een schriftelijke reactie namens de gemeenten ontvangen, deze is waar nodig meegenomen tijdens de vergadering en in het verslag. De overige vragen worden schriftelijk beantwoord.

De voorzitter legt uit dat in de stukken van de Standaardisatieraad vanaf heden wordt gesproken over 'accorderen' in plaats van 'vaststellen' van kennisproducten. Het gebruik van 'vaststellen' leidt namelijk tot verwarring in het veld. De Standaardisatieraad kan niet eenzijdig normen vaststellen voor anderen. Het is aan andere gremia om een kennisproduct vast te stellen als norm per bestuurslaag en vervolgens landelijk via het Forum voor Standaardisatie of andere gremia.

De leden staan achter deze verandering. En herkennen de onderliggende analyse. Die wordt nog acuter aangezien, door de vele ontwikkelingen in het veld, de behoefte aan standaarden en normering alleen maar groeit. De voorzitter verzoekt de leden om in de eigen achterban het draagvlak voor de geaccordeerde normen en handreikingen te versterken en met name normen in de eigen bestuurslaag verder te brengen. Door samen te werken kan hieraan meer richting (en status) worden gegeven. Hierop wordt positief gereageerd.

I.v.m. de volle agenda staat de quickscan, de check op de actualiteit van oudere kennisproducten, niet als apart punt op de agenda. De quickscan is gedurende de zomer wel uitgevoerd. De uitkomsten worden schriftelijk voorgelegd aan de leden (**actie**).

Een nieuw lid geeft aan graag beter voorbereid te zijn op diens rol in de Standaardisatieraad, om deze actief vorm te kunnen geven en met elkaar de samenwerking te versterken. Hiervoor wordt een afspraak ingepland met o.a. de voorzitter (**actie**).

2. Verslag vorige vergadering

Het verslag van het vorige overleg wordt vastgesteld. Er stonden geen actiepunten in het verslag.

Naar aanleiding van het verslag wordt kort een mondelinge toelichting gegeven over de stand van zaken m.b.t. DUTO-Raamwerk. De openbare review vond plaats van 2 tot en met 29 oktober. Uit de enthousiaste deelname spreekt een sterke betrokkenheid van en draagvlak binnen het werkveld. Vanuit meer dan 30 organisaties is feedback geleverd, in totaal meer dan 800 opmerkingen. Deze feedback wordt nu verwerkt. Waarmee het DUTO-Raamwerk op schema loopt en de (normerende) modules tijdens de volgende Standaardisatieraad voor accordering aangeboden kunnen worden. Daarnaast is een implementatiestrategie in ontwikkeling voor het bevorderen van de bekendheid met én het gebruik van het Raamwerk.

3. Update MDTO

Jaap Haenen heeft als programmaleider Open op Orde de opdracht om MDTO tot een standaard te brengen bij het Rijk. Daarvoor wordt samengewerkt met de werkgroep Metagegevens Rijksoverheid en met koepelorganisaties van decentrale overheden.

MDTO is een van de vijf entiteiten binnen het internationale NEN-ISO model. De andere entiteiten moeten nog uitgewerkt worden, hiervoor is een routekaart ontwikkeld met bouwblokken. Voor alle individuele standaarden moeten eigenaarschap en beheer goed geregeld zijn. Daarnaast moet ook het (overkoepelend) stelsel nog ingericht worden.

De Rijksoverheid ligt op schema om MDTO als standaard vast te stellen, voor het eind van het jaar, en daarbij ook de routekaart goed te keuren. Hierover werd tijdens de vorige vergadering aangegeven dat dit erg ambitieus was. De Standaardisatieraad spreekt dan ook grote waardering uit over deze tijdlijn en het behalen van de resultaten op deze korte termijn.

Tot slot geeft Jaap Haenen nog aan dat de landelijke stuurgroep PLOOI heeft aangegeven dat als het Rijk MDTO vaststelt als standaard, zij dit overnemen als metagegevensstandaard voor de Woo-index.

4. Norm voorkeursformaten

De huidige versie van het kennisproduct Voorkeursformaten dateert uit 2016. Omdat de informatie verouderd en aan vervanging toe was, is deze herzien en doorontwikkeld tot landelijke norm. De eerste inleidende module is op 3 april 2023 door de Standaardisatieraad geaccordeerd en inmiddels gepubliceerd op de website van het Nationaal Archief. Vandaag liggen de drie overige en laatste modules voor ter accordering:

- De normerende module 2 'Selectiecriteria voor bestandsformaten'. Hierin worden de kenmerken van bestandsformaten benoemd, waarmee o.a. gecheckt kan worden hoe duurzaam toegankelijk ze zijn.
- De normerende module 3 'Voorkeursformaten overheid'. Deze bestaat uit de lijst met voorkeursformaten, waarover landelijk consensus bestaat en die een erkende werkwijze hebben.
- Module 4 'Voorkeursformaten in de praktijk'. Deze module is niet-normerend en bedoeld als praktische handleiding bij toepassing.

In deze nieuwe versie zijn de voorkeursformaten geüpdatet. Het heeft een 'by design' insteek, waarbij de focus ligt op gebruik van bestandsformaten bij de inrichting van werkprocessen en informatiesystemen. Het kennisproduct is dus niet langer specifiek gericht op (overbrenging naar) het Nationaal Archief, maar beantwoordt een behoefte uit de bredere sector.

Omdat er veel ontwikkelingen zijn, moet een vinger aan de pols gehouden worden. Het is de bedoeling om jaarlijks een check uit te voeren en zo nodig de norm te updaten. De redactiegroep heeft (deels) al ingestemd om hieraan deel te nemen.

De leden geven complimenten voor het algehele eindresultaat en menen dat de modules erg duidelijk zijn.

Een lid heeft op voorhand twee schriftelijke vragen gesteld. Deze worden schriftelijk beantwoord (**actie**).

Naar aanleiding van een vraag van een lid over de tabel met onderbouwing over de gemaakte keuzes en scores op de criteria wordt afgesproken dat nog wordt benadrukt dat open source software de voorkeur heeft op het gebruik van propriëtaire software. De lijst wordt niettemin gewaardeerd door de leden, omdat deze rekening houdt met de realiteit dat organisaties nu eenmaal met producten van grote leveranciers werken, ook al heeft open source dus de voorkeur. Compressie komt aan bod in een aparte bijlage.

Een lid vraagt naar de link met het Forum voor Standaardisatie. Waarop wordt aangegeven dat de scope anders is. Het Forum voor Standaardisatie focust op de uitwisseling van informatie, zij spreken over meer generieke open standaarden en niet altijd over concrete bestandsformaten. Deze norm Voorkeursformaten gaat over de vraag hoe overheidsinformatie (op bestandsniveau) wordt gecodeerd zodat deze langdurig bewaard kan worden. Uitwisseling is onderdeel hiervan, maar niet de basis. Beloofd wordt om dit duidelijker toe te lichten in de tekst.

De voorzitter sluit de bespreking af met de boodschap dat ook voor dit onderwerp gekeken moet worden hoe we naar elkaar kunnen toewerken en op elkaar aansluiten om de samenhang te versterken. De voorzitter benadrukt dat dit aansluit bij het eerder besproken punt m.b.t. accorderen. Onderdeel hiervan is de promotie van geaccordeerde kennisproducten in eigen netwerken. Een lid accentueert dat het belangrijk is om de norm middels de juiste kanalen te ontsluiten en bij de juiste gremia steun op te halen. En geeft aan dat mogelijke doorontwikkeling van deze norm nog kan zijn hoe je verantwoording aflegt over het gebruikte bestandformaat. Dit alles sluit aan bij de gesprekken die de ARA voert met CIO Rijk en de Regeringscommissaris Informatiehuishouding. Waar de nadruk ligt op hoe men elkaar kan versterken.

Mits de verwerking van de laatste aanvullingen, worden de drie modules unaniem door de Standaardisatieraad geaccordeerd. Daarmee kunnen ze ook gepubliceerd worden.

CIO Rijk biedt aan om deze norm in te brengen in het CTO Beraad, en hierna in het CIO Beraad (**actie**). Dit wordt verder besproken in het gesprek dat gepland wordt met de voorzitter.

5. Handreiking duurzame toegankelijkheid van gegevens

Het Overheidsinformatiemodel is een conceptuele weergave van de relatie tussen informatie en gegevens en zorgt ervoor dat de informatie- en dataprofessional een gezamenlijk vertrekpunt hebben voor samenwerking.

Dit model was aanvankelijk bedoeld als onderdeel van een gesprekswijzer. Gaandeweg de ontwikkeling, en op basis van feedback uit het veld, is het oordeel van de betrokken experts dat dit een afzonderlijk kennisproduct moet vormen.

De Standaardisatieraad is het erover eens dat dit een erg waardevol instrument voor de informatieprofessional is en de bredere context goed schetst.

Verschillende leden geven aan graag meer toegankelijke infographics te zien. Ter verduidelijking wordt een legenda toegevoegd. Ook stelt een lid voor om educatieve elementen toe te voegen. Deze verbeteringen maken deel uit van de doorontwikkeling van dit kennisproduct, waarmee het Overheidsinformatiemodel in een bredere context geplaatst wordt. In een volgende fase zal eveneens verder gekeken worden naar de praktische handvatten.

Er is een duidelijke link met Open Overheid en de informatiehuishouding. Het Nationaal Archief is een van de stelselpartijen in het programma Open Overheid. Een van de aanleidingen voor deze gesprekswijzer is de ontwikkeling van het CDO stelsel.

Een van de leden geeft aan dat binnen de Rijkscontext een discussie heeft plaatsgevonden over de link tussen metagegevens en informatieobject. Er wordt dan ook afgesproken dat hierover nog een laatste afstemming volgt

met de werkgroep Metagegevens Rijksoverheid De gerelateerde ISO norm wordt hierin ook meegenomen

Naar aanleiding van een schriftelijke vraag over de link met NORA wordt aangegeven dat dit model een brede doelgroep heeft. Van de kleine archiefinstellingen tot aan NORA. Ieder heeft eigen kanalen waarop gecommuniceerd wordt. Hierop wordt ingespeeld middels communicatie. Er wordt ook gekeken waar verbanden gelegd kunnen worden. Beide groepen wilt men wel met elkaar in gesprek brengen. Het Nationaal Archief neemt deel aan een expertgroep Gegevensmanagement van NORA en kan het model hier direct inbrengen.

Het Overheidsinformatiemodel wordt, onder voorbehoud van de laatste afstemming, geaccordeerd en kan daarmee ook gepubliceerd worden.

CIO Rijk zou de schriftelijke afstemming met de CDO Raad in gang zetten. CIO Rijk gaat na of dit al gebeurd is (**actie**).

6. Handreiking Digitaal overbrengen

Dit is de laatste en derde handreiking in het kader van de opdracht Stimulering Digitaal Overbrengen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het doel van deze drie handreikingen is om overheidsorganisaties inzicht te geven in verschillende aspecten van digitaal overbrengen. Ze hebben tot doel om het digitaal overbrengen door overheidsorganisaties te stimuleren.

De complete handreiking Digitaal overbrengen staat ter accordering op de agenda. Deze handreiking bestaat uit:

- De module 'Definities en kaders'. Dit betreft het theoretische kader.
- De module 'Digitale overbrenging in de praktijk'.
- En de module 'Praktijkvoorbeelden'. Waarmee de verschillende perspectieven middels vijf uiteenlopende voorbeelden worden toegelicht.

De handreiking en voorbeelden geven de huidige stand van zaken weer. De meeste praktijkvoorbeelden zijn gebaseerd op pilots. De verwachting is dat er over een jaar nieuwe praktijkvoorbeelden en wellicht nieuwe technieken toegevoegd kunnen worden. Er wordt dan ook zeker verder gegaan met het uitbreiden van de praktijkvoorbeelden. Een lid wijst in dat kader op e-mail en GIS.

Datzelfde lid stelt voor om in de toekomst aandacht te schenken aan een kennisproduct rondom uitplaatsing. En signaleert dat in dit kennisproduct aan de opsomming van decentrale overheden nog de waterschappen en gemeenschappelijke regelingen moeten worden toegevoegd. Een tweede suggestie is om het niet te hebben over het vaststellen van *openbaarheid*, maar over vaststellen van *openbaarheidsbeperkingen*. Tot slot moet er aandacht worden besteed aan de inrichting en het testen van zoekfunctionaliteiten bij de stappen in de aanpak. De andere leden zijn het eens met deze wijzigingen.

Een ander lid geeft aan enkele vragen te hebben over de terminologie. De tekst verwijst bij het besluit beperking overheid naar de archivaris in plaats van de bewaarplaats. Dat moet aangepast worden. In de nieuwe Archiefwet wijzigt ook het uitgangspunt van de overbrengingstermijn van sluiting dossier naar creatie van dossier. Dat moet beter omschreven worden in de tekst. Wel wordt verduidelijkt dat de huidige Archiefwet als uitgangspunt is genomen. Zodra de nieuwe Archiefwet ingaat, zullen deze termen weer aangepast worden.

Een van de leden legt de link met de ontwikkelingen rondom bewaren bij de bron en geeft aan op termijn hier graag aandacht voor te zien. Er wordt niet digitaal overgebracht, maar de informatie moet wel duurzaam toegankelijk blijven. Waarvoor stappen gezet moeten worden. Daarop wordt aangegeven dat dit het onderwerp van een afzonderlijk kennisproduct kan worden.

Tot slot is schriftelijk een vraag gesteld over de mogelijkheid van overbrengen zonder verplaatsen (n.a.v. nieuwe Archiefwet). Deze handreiking kan op termijn worden aangevuld met verdere toelichting en een bijhorende praktijkvoorbeeld. Maar dat is afhankelijk van de inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet.

Met bovenstaande (tekstuele) aanpassingen en verduidelijkingen wordt de handreiking geaccordeerd en kan deze gepubliceerd worden. Meerdere leden geven ook aan dat het een inhoudelijk goed stuk is.

7. Handreiking Waardering en selectie

De Standaardisatieraad wordt verzocht om de aangepaste module 'Rollen en Organisatie', de nieuwe module 'Basiskeuzes', de aangepaste module 'Afwijken van waarderingen' en de nieuwe module 'Afwijken beslisseregels bewaartermijnen' van de nieuwe Handreiking waardering en selectie te accorderen.

Het doel van de nieuwe handreiking is een eenvoudiger proces rondom waardering en selectie. Dit is de opvolger van *Belangen in balans*, met een meer concrete invulling en bredere scope. De ontwikkeling van deze handreiking is in 2019 opgestart en wordt met deze laatste modules voor nu afgerond.

De bestaande module 'Rollen en Organisatie' moest aangepast worden wegens de eerder door de Standaardisatieraad goedgekeurde beslissing om het bestaande Informatieblad externe deskundige op te splitsen. De informatie voor overheidsorganisaties wordt opgenomen in deze module van de Handreiking waardering en selectie, de informatie voor externe deskundigen in een nieuwe Handreiking externe deskundige (zie agendapunt 8). De belangrijkste verandering betreft het hanteren van het uitgangspunt dat de externe deskundige een financiële vergoeding van de overheidsorganisatie ontvangt.

Vooraf is een schriftelijk een opmerking en kanttekening geplaatst bij deze vergoeding. De aanwezige leden kunnen zich voorstellen dat sommige (decentrale) overheden meer vrijheid wensen te behouden. Deze nuance

wordt aangebracht in de tekst. Door het wettelijk kader te benoemen, en aan te geven dat de wet het openlaat, maar wel te vermelden dat een vergoeding voor de hand ligt. Ook kan de vrijwilligersvergoeding als suggestie worden meegegeven.

Wat betreft de voorgestelde procedure rondom de adviesvraag aan de externe deskundige is op voorhand schriftelijk aangegeven dat sommige decentrale overheden ook hier meer vrijheid wensen. Hiervoor wordt dezelfde oplossing als deze voor de vergoeding voorgesteld.

Een van de leden vraagt naar het zwaartepunt in de module 'Afwijken van waarderings'. Deze ligt op hotspots, terwijl deze uitzonderingsgrond op dezelfde hoogte staat als de andere gronden. Daarop wordt geantwoord dat door de opdeling van de handreiking in modules en het hanteren van *Belangen in Balans* als uitgangspunt het zwaartepunt in deze module op hotspots is komen te liggen. De tekst op de startpagina van deze module wordt aangescherpt zodat duidelijk is dat ook andere uitzonderingen mogelijk zijn. Deze tekstaanpassingen worden afgestemd met het lid dat deze opmerkingen inbracht (**actie**). Bij doelgroepen wordt ook de archiefinspecteur benoemd.

In de module 'Afwijken beslisregels bewaartermijnen' is geen aandacht voor het uitstellen van vernietigen. Omdat er uiteindelijk wel degelijk vernietigd wordt, is het een bewuste keuze om dit niet in deze module op te nemen. Dit onderwerp wordt behandeld in de module digitaal vernietigen.

De modules worden geaccordeerd, mits de genoemde aanpassingen verwerkt worden. Hierna zullen deze gepubliceerd worden.

8. Handreiking Externe deskundige

De opsplitsing van het bestaande Informatieblad Externe deskundige is tijdens agendapunt 7 toegelicht. Beide documenten staan tijdens dit overleg op de agenda om geaccordeerd te worden. De nuancering wat betreft vergoeding en adviesaanvraag, zoals besproken tijdens het vorige agendapunt, wordt ook verwerkt in deze tekst.

De voorzitter benadrukt dat de externe deskundige een cruciale rol heeft om het burger belang te vertegenwoordigen bij het opstellen van selectielijsten. Daarop wordt nog verduidelijkt dat de handreiking stelt dat een externe deskundige vanuit wettelijk oogpunt alleen moet deelnemen aan het SIO wat betreft de selectielijst. Een bredere invulling van deze rol is mogelijk, maar hier moet dan op voorhand specifiek afspraken over gemaakt worden.

Het is gebruikelijk dat de naam van de externe deskundige in het verslag wordt vermeld. Dit punt wordt nog beter geaccentueerd, zodat hierover geen misverstand bestaat. Bij vermelding in het verslag moet daarnaast ook de relevante ervaring van de externe deskundige vermeld worden, m.a.w. waarom deze persoon tot externe deskundige benoemd is. Hiermee wordt de nadruk gelegd op het feit dat deze persoon niet (alleen) wegens diens functie deelneemt.

De handreiking wordt geaccordeerd, inclusief de nuancering wat betreft vergoeding en adviesaanvraag, en kan gepubliceerd worden.

9. Aanmeldformulier handreiking sociale media archivering

Overheidsorganisaties zijn actief op sociale media. Het brengt uitdagingen met zich mee om deze informatie te archiveren en de duurzame toegankelijkheid te garanderen. Het is een onderwerp dat al enige tijd op de ontwikkelagenda stond.

Het Rijksprogramma voor Duurzaam Digitale Informatiehuishouding (RDDI) en het Nationaal Archief hebben afgesproken dat RDDI als eerste een kennisproduct voor het Rijk zou opleveren omtrent sociale media-archivering. Het Nationaal Archief zou deze vervolgens gebruiken als input voor een landelijke kennisproduct. De oplevering van enkele 'bouwblokken' door RDDI betekent dat het Nationaal Archief aan de slag kan. Het aanmeldformulier is daarin de eerste stap.

De leden vinden het mooi om te zien hoe RDDI een eerste voorzet heeft gedaan, en hoe hierop nu verder gebouwd kan worden door het Nationaal Archief. RDDI en het Nationaal Archief geven beiden aan dat er ook in de komende periode onderling afstemming blijft plaatsvinden.

Een lid geeft aan, bij de afbakening, graag expliciet vermeld te zien wie de doelgroep van dit kennisproduct zal vormen.

Er worden verschillende redactiegroep leden aangedragen, zowel vanuit het Rijk als decentraal (enkelen hiervan stonden al op het vizier van het Nationaal Archief). O.a.:

- Het ministerie van Financiën,
- Private partijen,
- Universiteiten,
- NDE,
- Stadsarchief Amsterdam.

Niet iedereen hoeft deel te nemen aan de redactiegroep, zij kunnen ook alleen betrokken worden bij de startfase.

De Standaardisatieraad gaat akkoord met het aanmeldformulier. Het Nationaal Archief kan bijgevolg starten met de ontwikkeling van het kennisproduct.

10. Afsluiting

De voorzitter bedankt iedereen voor diens aanwezigheid en sluit de vergadering.

Actiepunten

Nationaal Archief

- Verwerkt de laatste opmerkingen en zorgt voor afstemming wat betreft de geaccordeerde kennisproducten.
- Legt de uitkomsten van de quickscan schriftelijk voor aan de leden van de Standaardisatieraad.
- Plant afspraak met 2 leden en de voorzitter (ter voorbereiding op hun rol in de Standaardisatieraad, en de samenwerking te versterken).
- Beantwoordt de vooraf gedeelde vragen.

CIO Rijk

- Brengt de norm Voorkeursformaten in het CTO Beraad, en hierna in het CIO Beraad. Dit wordt verder afgestemd in het gesprek dat gepland wordt met de voorzitter.
- Gaat intern na of de schriftelijke afstemming met de CDO Raad in gang is gezet (m.b.t Overheidsinformatiemodel).